

**ОГЛЯД ПРАВА У 50 ШТАТАХ
У 2009–2010 рр.:
НА ШЛЯХУ ДО УНІФІКАЦІЇ СІМЕЙНОГО ПРАВА¹**

Л. Д. ЕЛРОД
*почесний професор права Школи права
(Вошбернський університет, США),
директор Центру прав дітей
та сім'ї, редактор журналу
«Family Law Quarterly»*

Р. Г. СПЕКТОР
*почесний професор права Центру права
(Університет штату Оклахома, США),
помічник редактора журналу
«Family Law Quarterly»*

I. ВСТУП

На національному та міжнародному рівнях відбулося багато важливих подій у сфері сімейного права. Станом на сьогодні 84 країни ратифікували або приєдналися до Гаазької конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. Першою країною Північної Африки стала Марокко, також приєдналися Сінгапур і Габон. 17 травня 2010 р. Верховний суд США виніс своє перше рішення у справі за Гаазькою конвенцією про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. Суд постановив, що батько-громадянин Чилі мав повне право вимагати повернення своєї дитини з Техасу, оскільки законо-

¹ Деякі ідеї цієї статті були вперше опубліковані в *A Review of the Year in Family Law: Looking at Interjurisdictional Recognition* // *Family Law Quarterly*. — 2010. — № 43. — Р. 923–971.

давче або судове положення про заборону виїзду за межі певної території означає «право на опіку»¹. У 1993 р. вже 83 держави були стороною Гаазької конвенції про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення, яку Сполучені Штати ввели в дію 1 квітня 2008 р.

29 вересня 2010 р. Сенат США надав свої рекомендації та згоду на приєднання до Гаазької конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інші форми сімейного утримання. Імплементация передбачала внесення поправок у 2008 р. до Уніфікованого закону про утримання дітей. Нова Стаття 7 обумовлює процедури реєстрації, визнання, дотримання та примусового виконання рішень інших країн — учасниць Конвенції. Відповідно до договірних зобов'язань Конгрес зобов'язує штати прийняти цей закон.

23 жовтня 2010 р. Сполучені Штати підписали Гаазьку конвенцію про юрисдикцію, право, що застосовується, визнання, виконання та співробітництво щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей 1996 р. Станом на сьогодні ця Конвенція діє в 30 країнах світу, закріплюючи положення Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, проте вона є більш масштабною. Вона містить положення, які регулюють відповідальність та зв'язок батьків (час виховання, відвідування та доступу), заходи, спрямовані на захист дітей, а також положення про примусове виконання та визнання іноземних рішень. Швидше за все, імплементация Конвенції буде проходити шляхом внесення змін до Уніфікованого закону про опіку над дітьми, який сьогодні діє в 49 штатах та в окрузі Колумбія. Комісія з уніфікації законодавства має редакційний комітет, що працює над такими змінами.

У березні 2010 р. в рамках Гаазької конференції з міжнародного приватного права за підтримки Міжнародного центру у справах зниклих та експлуатованих дітей і Держдепартаменту США відбулася Міжнародна судова конференція з транскордонної зміни місця проживання сімей, на якій було розроблено «Декларацію про міжнародну зміну місця проживання сімей»². У липні 2010 р. на Міжнародній конференції в Лондоні було підтримано резолюції Вашингтонської конференції щодо зміни місця проживання. Було висловлено пропозицію, щоб у рамках Гаазької конференції на сесії спеціальної Комісії було розглянуто застосування Гаазької Конвенції про викрадення дітей від 1980 р. та Конвенції про міжнародний захист дитини 1996 р., і обговорено запровадження міжнародних інструментів для вирішення міжнародних спорів про зміну місця проживання. Секція сімейного права Американської асоціації юристів також розробляє проект Закону про зміну місця проживання.

II. ФЕДЕРАЛЬНІ СУДИ

Федеральні суди вирішують численні питання, які стосуються сімейного права, відповідно до Закону про захист шлюбу та Гаазької конвенції про цивіль-

¹ *Abbott v. Abbott*, 130 S. Ct. 1983 (U.S. 2010).

² Declaration on International Family Relocation, Family Law Quarterly. — 2010. — Vol. 44. — № 3. — P. 341, 369–371 [Електронний ресурс] // Сайт «International Centre for Missing & Exploited Children». — Режим доступу : http://www.icmec.org/en_XI/icmec_publications/Washington_Declaration_English_.pdf

но-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. Закон про захист шлюбу є федеральним законом, який надає федеральні пільги виключно гетеросексуальним шлюбом і обумовлює, що штати не повинні визнавати жодних інших типів шлюбів, дозволених іншими штатами, окрім як укладених між чоловіком і жінкою. Після того як два федеральні суди визнали Закон про захист шлюбу неконституційним, адміністрація Президента Обами оголосила про свій намір припинити його відстоювання.

А. Гаазька конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей

Справи, які стосувалися Гаазької конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, були загалом пов'язані з місцем постійного проживання, угодами та захистом. У спробі визначити постійне місце проживання суди звертають увагу на фактори, пов'язані зі спільними намірами батьків та чинниками, пов'язаними з акліматизацією дитини в країні. Взагалі звичайним місцем проживання дитини вважається місце, де дитина народилася. Таким чином, у одній із судових справ зазначається, що хоча мати до народження своєї дитини і говорила, що повернеться до США, звичайним місцем проживання дитини вважалася Австралія, де дитина народилася і жила з обома батьками протягом декількох місяців¹. Розглядаючи питання стосовно того, чи змінилося постійне місце проживання дитини, більшість судів зважає на намір батьків створити нове постійне місце проживання. Наприклад, мати із Північної Кароліни не має наміру відмовлятися від Сполучених Штатів як від місця постійного проживання чотирьох близнюків, оскільки вона подорожувала за австралійською туристичною візою, забронювала квитки в обидві сторони та хотіла повернутися у Сполучені Штати через п'ять тижнів².

Той факт, що хтось із батьків погоджується або неохоче погоджується на те, аби дитина перебувала в Сполучених Штатах, залежить від певних обставин і поведінки. Наприклад, як ішлося у одній із справ, мати «неправомірно» забрала дитину із Франції без згоди батька. Хоча батько і погодився, аби дитина перебувала у США протягом невизначеного періоду, його згода залежала від розуміння того, що мати має намір повернутися до Франції³.

Три найчастіше використовувані аргументи для повернення дитини: (1) наприкінці першого року вважається, що дитина «оселилися» в новому середовищі, (2) дитина, що подорослішала, хоче залишитися в країні, або (3) існує серйозна небезпека для повернення дитини. При відліку зазначеного однорічного періоду слід враховувати протиправне утримання або зміну місця проживання дитини. Наприклад, батько, який «знав, що щось не так» до того, як мати відкрито заявила, що не повернеться, усвідомлював, що вона може не повернутися, а тому однорічний період слід вимірювати з моменту такої заяви⁴.

¹ *Nicolson v. Pappalardo*, 605 F.3d 100 (1st Cir. 2010).

² *Maxwell v. Maxwell*, 588 F.3d 245 (4th Cir. 2009).

³ *Blanc v. Morgan*, 721 F. Supp. 2d 749 (W.D. Tenn. 2010).

⁴ *Etienne v. Zuniga*, 2010 WL 2262341 (W.D. Wash. June 2, 2010).

Одне з основних питань стосовно побажань дитини полягає в тому, чи дитина досягла такого віку і ступеня зрілості, щоб її думку можна було брати до уваги. Суд першої інстанції вирішив, що 14-річна та 8-річна дитина мають достатній вік та зрілість. В іншій ситуації суд зобов'язав «зрілу» особу віком 15 з половиною років повернутися до Німеччини, незважаючи на заперечення, оскільки суд виявив, що рішення дитини засноване на обмеженому аналізі ситуації та можливо було «результатом навіювання»¹. Ситуація із братами та сестрами також становить цікаву проблему. Суд може відмовити у тому, аби всі діти повернулися назад, якщо старша дитина протестує проти цього, або може повернути всіх дітей, навіть незважаючи на заперечення старшої дитини².

Як правило, вірогідність заподіяння шкоди важливіша, ніж нормальний страх дитини бути відірваною від батька (матері), з якими дитина проживала. Наприклад, батькові не вдалося довести існування серйозної небезпеки заподіяння шкоди дочці через її повернення в Панаму, щоб жити з матір'ю, хоча фактично вдома не було водопостачання, клімат-контролю, системи охолодження продуктів, було замало меблів, і дитина нібито перенесла травму голови, коли її доглядала мати. Суд дійшов висновку, що бідність не є підставою для відмови матері, оскільки навіть з дітьми, про яких добре піклуються, іноді трапляються нещасні випадки, а прихильність дитини до батька не була переконливою³. У іншій справі суд відмовився повернути на Кіпр дітей, які постраждали від посттравматичного стресового синдрому, оскільки були свідками постійного знущання батька над матір'ю, бо місцева влада не змогла захистити матір від подальшого насильства⁴.

III. СПРАВИ ШТАТУ

A. Договори

Американські суди використовують терміни «передшлюбний» і «дошлюбний» як взаємозамінні. Чинність дошлюбного договору залежить від того, чи штат прийняв Уніфікований закон про дошлюбні договори або використовує принципи загального права. Деякі штати звертають увагу на те, чи мали сторони адвокатів, чи майнові активи були повністю розкриті і чи договір є добровільним. У деяких штатах навмисне або ненавмисне нерозголошення своїх активів може не впливати на чинність дошлюбного договору. В інших штатах, навпаки, нерозголошення порушує публічний порядок, особливо якщо це зачіпає права чоловіка/дружини на утримання. У деяких штатах потрібно мати двох свідків.

У одній із справ «махр», тобто придане для дружини, був скасований як такий, що суперечить договірному праву штату Вашингтон. Суд встановив, що не проводилось жодної зустрічі для досягнення згоди щодо істотних умов договору: майбутньому чоловікові повідомили про те, що він повинен буде підписати

¹ *Trudrung v. Trudrung*, 686 F. Supp. 2d 570 (M.D. N.C. 2010).

² *Haimdas v. Haimdas*, 72 F. Supp. 2d 183 (E.D. N.Y. 2010).

³ *Cuellar v. Joyce*, 596 F.3d 505 (9th Cir. 2010).

⁴ *Miltiadous v. Tetervak*, 686 F. Supp. 2d 544 (E.D. Pa. 2010).

«махр», лише за 15 хвилин до підписання, він також не знав умов договору, поки його дядько не роз'яснив їх вже після підписання «махру»¹.

Деякі проблеми постають через договори, підписані після реєстрації шлюбу. Верховний суд штату Массачусетс ухвалив, що такий договір є дійсним і може бути захищеним тією самою мірою, як і дошлюбний договір, у випадку виконання певних умов. Суддя повинен ретельно дослідити матеріали, щоб визначити наступне: 1) кожна зі сторін мала можливість скористатись послугами адвоката чи юридичного радника за власним вибором; 2) не було жодного обману чи примусу; 3) всі майнові активи були повністю розкриті обома сторонами до підписання договору; 4) кожен із подружжя свідомо і чітко погодився в письмовій формі про відмову від права на судовий розподіл майнових активів у разі розлучення і 5) умови договору були справедливими і розумними як на момент підписання, так і на момент розлучення².

Б. Аліменти/Подружнє утримання/Матеріальне забезпечення

Аліментами вважається майбутнє фінансове утримання, яке надається колишнім чоловіком/дружиною на підтримку дружини/чоловіка після розлучення. Як правило, розмір і тривалість виплати аліментів визначаються матеріальними потребами одного з подружжя і платоспроможністю іншого. Останнім часом у судових справах для визначення аліментів брався до уваги розмір доходу. Як правило, всі доходи включають у себе заробітну плату, премії та добровільні внески у відповідні пенсійні фонди. Суди першої інстанції можуть приписувати фіксовані суми, а не рахувати фактичний дохід, коли людина працює неповний робочий день, з власної волі не працює або приховує матеріальні активи. Суд першої інстанції може присудити тимчасові, а не постійні аліменти, коли чоловік/дружина має можливість у майбутньому самостійно себе утримувати.

Щоб змінити розмір аліментів, суд повинен розглянути, чи передбачено договором сторін можливість такої зміни, або суд може виявити суттєві зміни обставин з часу винесення попереднього рішення. Іноді збільшення доходів одержувача або зменшення доходу утримувача є змінами обставин. Навіть якщо дохід платника аліментів зменшився, суд може зменшити, проте не скасувати аліменти, якщо чоловік/дружина як і раніше має можливість працювати. Розглядалося декілька справ, у яких утримувач намагався скасувати аліменти, оскільки колишній чоловік/дружина «співмешкали із кимось». Суди відмовляли у коригуванні аліментів, якщо колишній чоловік/дружина не проживали разом із кимось у якості «подружжя». З іншого боку, суд визнав зміну обставин, які виправдовують таке коригування у випадку, коли колишня дружина стала жити з жінкою, яку вона назвала «партнером».

В. Юристи

Процедура співробітництва є узгодженим процесом переговорів, шляхом яких адвокати та клієнти досягають згоди щодо повного і справедливого розкриття інформації та намагаються врегулювати спірні відносини. Якщо врегу-

¹ *In re Marriage of Obaidi and Qayoum*, 226 P.3d 787 (Wash. Ct. App. 2010).

² *Ansin v. Craven-Ansin*, 929 N.E.2d 955 (Mass. 2010).

лювати проблему таким чином не вдається, для розгляду справи в суді наймуть нових адвокатів. Такий спосіб вирішення спорів стає все більш популярним. Хоча Уніфікований закон про процедуру співробітництва не отримав схвалення Американської асоціації юристів, він був прийнятий у чотирьох штатах. Комітет з питань процедури співробітництва (що є секцією Американської асоціації юристів з питань вирішення спорів) склав стислий огляд Етичних правил, що регулюють процедуру співробітництва.

Г. Опіка над дитиною

1. Юрисдикція

Уніфікований закон про опіку та правозастосування встановлює підсудність справ про опіку над дітьми. Перевага надається рідному штату, тобто місцю, де дитина жила протягом шести місяців, які передують подачі клопотання. Каліфорнія вважалася рідним штатом дитини, хоча дитину і привезли до Пакистану немовлям, а мати не виконала обіцянки повернутись додому до того, як дитині виповнилося шість місяців. Батько ж до сих пір «проживає» в Каліфорнії, хоча і проводить час за межами штату¹. В іншому випадку діти не проживали в Неваді протягом восьми місяців, і їх повезли на тимчасову тримісячну відпустку до Японії. Тимчасова відсутність не перервала шестимісячний період проживання, необхідний для встановлення юрисдикції в штаті Невада². Постійна юрисдикція зберігає свою чинність у відповідному штаті до тих пір, допоки одна зі сторін залишається в штаті, а дитина продовжує зберігати зв'язок з цим штатом на кшталт відвідування батька (матері), які там проживають.

2. Фактори

У батьківських спорах щодо опікунства єдиний стандарт, якого необхідно дотримуватися з метою забезпечення належного конституційного процесу, — це турбота про найкращі інтереси дитини. Як правило, вважається, що договір між батьками укладається в найкращих інтересах дитини. Якщо сторони підписали договір, який визначає місце проживання дитини з батьком/матір'ю, суд не зобов'язаний проводити слухання в інтересах дитини. Суди часто присуджують місце проживання дитини за тим з батьків, хто надає первинну опіку на весь період чинності шлюбу, аби зберегти стабільність і тривалість опіки.

Іноді виникають релігійні питання. У випадку з опікою між матір'ю-свідком Іегови і батьком-мусульманином Верховний суд штату Канзас визнав, що судді повинні розрізняти релігійні переконання батьків, з одного боку, і мотивовані дії, які можуть негативно вплинути на здоров'я і благополуччя дитини, з іншого. Суд залишив місце проживання дитини у матері, з якою дитина жила протягом семи років, проте дав батькові право спільної юридичної опіки (право брати участь у вирішенні питань життєдіяльності дитини)³.

Зміна дислокації військ та зміна місця проживання є однією з найбільш частих причин для подання клопотань щодо внесення змін до режиму опіки над дитиною.

¹ *In re Nurie*, 98 Cal. Rptr. 3d 200 (Ct. App. 2009).

² *Ogawa v. Ogawa*, 221 P.3d 699 (Nev. 2009).

³ *Harrison v. Tauheed*, 256 P.3d 851 (Kan. 2011).

Як правило, сторона, яка змінює місце проживання, не має для цього законних підстав. Лише сам факт передислокації військ, які є місцем служби батька/матері, не є підставою для зміни місця проживання дитини. З іншого боку, якщо інший з батьків свідчить, що місце проживання батька/матері залежить від розташування військ протягом значного періоду часу (один рік або більше), то такий батько/мати мають докази для порушення судової справи і мають право на судове слухання для визначення того, чи відповідає інтересам дитини зміна існуючої опіки.

Питання щодо зміни основного місця проживання важко вирішувати. Деякі суди дозволяють зміну місця проживання, коли це призводить до покращення рівня життя батька/матері-опікуна та дитини. Як правило, батько/матір повинні мати «законну мету» для зміни основного місця проживання, а не просто прагнути переїзду для позбавлення іншого батька можливості спілкуватись з дитиною.

3. Опіка третьою особою/Проблеми відвідування

Існує три основні категорії осіб, що не є біологічними або юридичними батьками і прагнуть отримати опіку або право на відвідування дитини. Це бабусі і дідусі, прийомні батьки, а також одностатеві партнери або партнери протилежної статі, які не мають правових зв'язків з дитиною. Як правило, треті особи не мають права на опіку або відвідування, якщо проти цього заперечують батьки, за винятком особливих обставин. Ситуація із вітчимою/мачухою має свою специфіку, яка полягає в тому, що декого з них розглядають як де-факто батьків, а декого — як третю особу без жодних прав.

Нещодавно в кількох справах одностатевим партнерам було надано статус батьків. В одній з судових справ в період лесбійських стосунків жінка зачала та народила дитину з умовою, що її партнерка буде усиновлювачем цієї дитини. Відносини між жінками погіршилися і біологічна мати стала перешкоджати партнеру бачитись з дитиною. Суд надав колишній партнерці біологічній матері право спільної юридичної опіки та вторинну фізичну опіку над дитиною. В іншій судовій справі Апеляційний суд Нью-Йорка заборонив біологічній матері дитини перешкоджати партнеру по громадянському шлюбу зі штату Вермонт бачитись із дитиною. За законом Вермонту партнер був батьком дитини. Штат Нью-Йорк із принципу довіри до штату Вермонт визнав того партнера, як «батька», з метою надання йому права на опіку та відвідування¹.

Д. Утримання дитини

Біологічні, юридичні, а в деяких випадках і майбутні батьки несуть фінансову відповідальність за своїх дітей. Усі 50 штатів використовують керівні принципи щодо аліментів та фінансового утримання відповідно до законів або судових прецедентів. Багато судових спорів виникає через різне розуміння складових доходу. Взагалі-то враховується все, від звичайної заробітної плати і бонусів до чайових. Неочікуваний прибуток від одноразової виплати за травму може бути розподілено на користь дитини. Для визначення розміру доходу актуальними є декілька факторів, у тому числі те, чи свідомо та добровільно батько/мати працює неповний робочий день або є безробітним. За відсутності достовірних доказів розміру доходу

¹ *Debra H. v. Janice R.*, 930 N.E.2d 184 (N.Y. 2010).

для його підрахунку можуть використовуватися такі обставини: попередня та теперішня робота батьків, освітній рівень, професійна підготовка, працездатність, спосіб життя, роль у якості опікуна інваліда або серйозно хворої дитини, а також будь-які інші додаткові обставини. У кількох випадках було визнано неправомірним припущення про наявність прибутку в ситуації, коли хтось із батьків отримував державну допомогу або працював, проте за відсутності доказів того, що це була неповна зайнятість, або якщо батько/мати докладает усіх зусиль, аби знайти роботу, проте це не вдається. Позиція у різних штатах різко відрізняється, якщо йдеться про високі доходи боржника. Деякі штати дозволяють, аби утримання не мало максимальної межі, в той час як інші обмежують обсяг утримання.

У той час як перевага надається договірному регулюванню сімейних відносин, батьки не можуть домовитися між собою щодо зменшення або припинення фінансового утримання дитини. Крім того, ті договори, за якими батьки відмовилися від права на зміну порядку утримання дитини, навіть у разі зміни обставин, не мають судового захисту на тій підставі, що порушують публічний порядок. Обов'язок сплачувати аліменти та утримувати дитину не пов'язаний з правом на відвідування. Так, непристойна поведінка одного з батьків не є підставою для зняття зобов'язання з іншого з виплати боргів за медичні послуги, надані дитині.

Взагалі фінансове утримання дитини триває до досягнення такою дитиною повноліття, моменту, коли дитину емансиповано або вона померла. Тривалість утримання не можна змінити відповідно до Уніфікованого закону про утримання сім'ї. Позбавлення волі сина саме по собі не було достатнім для того, аби довести, що він вже став повнолітнім, з метою зняти обов'язок із батька з фінансового утримання. Суд першої інстанції повинен встановити, чи ув'язнення сина свідчить про його намір покинути батьківський будинок і самостійно заробляти собі на життя.

Суди першої інстанції застосовують різні засоби для забезпечення виконання аліментних зобов'язань. Наприклад, батька (професійний футболіст зі змінним доходом) було зобов'язано профінансувати трастовий фонд на 250 000 доларів США, щоб забезпечити зобов'язання стосовно фінансового утримання дитини. Батько, який не виконав процедуру, передбачену вищезазначеним законом для оскарження персональної юрисдикції німецького суду стосовно наказу на виплату аліментів на дитину, не має права на звільнення від виконання такого наказу відповідно до рішення суду після того, як цей наказ було належним чином зареєстровано та підтверджено в певному штаті.

Е. Розлучення

Справи про розлучення пов'язані з визначенням підстав для розірвання шлюбу та питанням підсудності. У Нью-Йорку «соціальне залишення», як і непримиренні розбіжності, не є підставою для розлучення, хоча чоловік міг фактично вигнати дружину із спальні, відмовитися їсти разом з нею або супроводжувати її в будь-якому місці. Нарешті, у 2010 р. в Нью-Йорку було прийнято закон про розлучення за взаємною згодою сторін, яким було встановлено, що відносини між чоловіком і дружиною стають безповоротно зіпсованими зі сплином щонайменше шести місяців.

Місце проживання сторони дає суду право розглядати справи про розлучення. Штат Вермонт міг розглядати розлучення жінки, яка переїхала туди виключно аби скористатися законом про розлучення за взаємною згодою сторін, лише тому, що факти вказували на те, що вона проживає там.

Суд першої інстанції у справі про припинення шлюбу не мав персональної підсудності щодо чоловіка, який був у армії і служив за кордоном, тому суд не зміг розділити майно подружжя або змусити чоловіка виплачувати подружнє утримання. Єдиним контактом чоловіка з дружиною були перерахунки грошей на адресу дружини чеком або поповненням банківського рахунка, що не вплинуло на рішення дружини переїхати з дітьми до штату Індіана.

Є. Насильство в сім'ї

Штати прийняли нові закони про побутове насильство, які захищають людей у дошлюбних стосунках. Суди першої інстанції в штаті Луїзіана мають право вимагати припинення поганого поводження з неповнолітніми дітьми з боку будь-яких осіб. Наприклад, було видано охоронний судовий наказ, який захищав двох неповнолітніх онуків від поганого поводження з боку нового чоловіка бабусі, хоча така ситуація не передбачена в законі.

Ж. Шлюб

До 16 серпня 2010 р. Каліфорнія, Коннектикут, Округ Колумбія, Айова, Массачусетс, Нью-Гемпшир і Вермонт санкціонували одностатеві шлюби¹. Стосовно видачі таких дозволів до Ісландії, Португалії та Аргентини приєдналися Бельгія, Канада, Нідерланди, Південна Африка і Іспанія. Виникає питання, чи інші держави або штати визнають такі шлюби. Верховний суд Мексики підтримав закон Мехіко, який дозволяє одностатеві шлюби, а також вимагає від усіх інших мексиканських штатів визнати ці шлюби. Австралійський штат Тасманія прийняв закон про визнання одностатевих шлюбів, які законно укладені в інших країнах. Ірландія ратифікувала Закон про цивільне партнерство і деякі права та обов'язки співмешканців 2010 р., який дозволяє зареєстроване цивільне партнерство для одностатевих пар, а також передбачає схему надання прав та обов'язків парам співмешканців, як одно- так і різностатевих. Нью-Йорк надав подружніх державних пільг деяким державним службовцям, які в законному порядку одружилися із особами тієї ж статі в іншому штаті або країні.

Кілька випадків стосувалися питання про чинність шлюбу. Штат Нью-Мексико визнав, що шлюб, урочисто зареєстрований у Нью-Мексико, є чинним, хоча сторони отримали свідоцтво про шлюб у Техасі. Отримання такого свідоцтва є добровільним (диспозитивним), а не обов'язковим. Визначити, чи позивач і відповідач є одруженими після індуїстської церемонії реєстрації шлюбу в Індії до вступу в силу Закону про шлюб індусів, на основі нейтральних принципів права неможливо, тому необхідно було залучити суд для вирішення конфлікту між заборонаю запровадження державної релігії і свободою вільного віросповід-

¹ У липні 2011 р. в Нью-Йорку санкціонували одностатеві шлюби.

дання. Мексиканський принцип позашлюбного співмешкання не надає всіх прав та переваг шлюбу, отже не є юридичним еквівалентом цивільного шлюбу у Сполучених Штатах. Для цілей заповіту подруга не вважається дружиною, яка пережила померлого чоловіка.

3. Батьківство

Захищаючи свої права, неодружені батьки продовжують стикатися із деякими проблемами. Більшість штатів не вимагають від неодруженого батька надзвичайних зусиль, аби отримати право на свою дитину, проте він повинен докласти «розумних» зусиль. Достатнім є найняти адвоката та відстояти свої права, щойно чоловік виявить, що він є батьком. Мати мовчки погодилася на розвиток тісних стосунків між дитиною та її чоловіком (небіологічний батько), який був вказаний як батько у свідоцтві про народження дитини і був батьком її старших і молодших братів/сестер. Мати змусила потенційного батька вважати, що він не був батьком. Той факт, що хтось, окрім чоловіка матері, буде оголошеним батьком дитини, не забезпечує найкращі інтереси дитини.

И. Майно

У штатах виникають проблеми визначення спільно набутого майна, зокрема у тих із них, які використовують поділ майна на набуте під час шлюбу і до шлюбу у ході процесу справедливого розподілу. У таких штатах все майно вважається відкритим і підлягає справедливому розподілу. Як правило, дата набуття у власність чи отримання права власності на майно визначає його статус. Наприклад, 17 мільйонів доларів США винагороди, отриманої адвокатом після того, як дружина подала на розлучення, за роботу виконану в період чинності шлюбу, вважається власністю подружжя. Передача окремого майна в спільний фонд сім'ї, де чоловік і дружина є і довіреними особами, і бенефіціарами, є еквівалентом спільного права власності на майно. Тому все майно в цьому фонді є спільним. Коли дружина для примирення в справі про відшкодування шкоди погодилась отримувати спільну щорічну ренту, яка має виплачуватися їй та її чоловікові, така рента вважалася спільним майном подружжя. Коли незрозуміло, чиї саме дошлюбні кошти було використано для придбання собаки чихуахуа, суд має право перевірити надійність показань свідків.

Забезпечений фондовий опціон вважається власністю подружжя, проте незабезпечений фондовий опціон, яким не можна скористатися до розпаду пари і який може бути втраченим через майбутні події, не вважається подружньою власністю. Асигнування цінних паперів, яке у шлюбі було надане чоловікові роботодавцем, вважалось формою відкладеної компенсації та подружнім майном, навіть якщо цей чоловік не придбав акції, аж допоки не було завершено процес розлучення. Утриманий прибуток корпорації чоловіка (якщо він є стовідсотковим власником), вважався власністю подружжя, хоча чоловік придбав корпорацію до вступу в шлюб, був її єдиним власником і акціонером.

У більшості штатів зароблена у шлюбі пенсія вважається власністю подружжя. Пенсійні суми вважалися власністю подружжя, оскільки пенсію присуджують за колишні заслуги, що сталися протягом подружнього життя. Виплачуване роботодавцем медичне страхування після виходу на пенсію не

вважалося власністю подружжя, тому що пенсія чоловіка не була б збільшена, якби той відмовився від медичного страхування. Майбутня компенсація за тимчасову непрацездатність та майбутня компенсація за невикористану відпустку не вважалися власністю подружжя, оскільки їхня вартість є невизначеною і спекулятивною. Тим не менш, вже отримані такі компенсації вважаються майном подружжя. Грошові кошти, що отримуються одним з подружжя як компенсація за дискримінацію при працевлаштуванні, вважаються спільною власністю.

Борги, накопичені за час залицяння, у тому числі витрати на те, аби перевезти дружину з Білорусі до Сполучених Штатів, вважаються окремими боргами відповідних осіб, оскільки першим днем, коли можуть виникнути подружні борги, вважається дата вступу в шлюб.

Взагалі оцінка майна повинна відбуватися якомога ближче до дати судового засідання. Суд може на свій розсуд оцінити значення показань, а також може довіряти свідченням професійного оцінювача більше, ніж свідченням аудитора чи фінансового інспектора, якщо оцінювач був більш ретельним і фактично відвідав підприємство. Якщо вартість бізнесу чоловіка буде завищеною, єдиним розумним методом розподілу є присудження половини акцій кожній із сторін.

У більшості штатів вартість такого бізнесу, як стоматологічна практика, вважається майном, що підлягає поділу. Проте не всі практики мають хороше співвідношення ціни і репутації. Коли активом є закрита корпорація, суди розходяться в думці щодо того, чи слід враховувати знижку за неконтрольний пакет акцій чи недостатню ліквідність при визначенні вартості майна. Потенційна вартість може не братись до уваги, якщо на момент розлучення частка меншого пакету акцій є предметом певних обмежень. Інші суди не використовують концепцію знижок, проте визначають, яка вартість вважатиметься справедливою за певних обставин. У деяких випадках визначення справедливої вартості майна на основі потенційної ціни продажу не вважається доцільним, — оскільки в кожному випадку така методологія штучно занижує вартість сімейного активу.

У деяких штатах очевидна помилка однієї зі сторін може бути визначним фактором у справедливому розподілі власності. Тим не менш, відмова дружини розкривати той факт, що дитина, народжена в шлюбі з чоловіком, фактично не є дитиною того чоловіка, не вважається такою помилкою.

Багато штатів не вимагає, аби розподіл майна був рівним, за умови, що він є справедливим. Суд може взяти до уваги, що хтось із подружжя страждав на хворобу Паркінсона і жив у центрі допомоги або що чоловік після розлучення став бездомним. Штат Айова відхилив аргумент чоловіка про те, що оскільки той житиме довше за дружину, йому має бути виділено більшу частину сімейного майна. Аргумент жінки, що чоловік очікує спадщину, також не виправдав нерівний розподіл спільного майна. Статус чоловіка як спортсмена в Університеті Арканзасу також не надав йому переваги у питанні розподілу майна у вигляді футбольних квитків, придбаних у шлюбі. Проте суд може зважити на сентиментальну прихильність дружини до будинку, який пара придбала у дідуся та бабусі дружини. Дружина отримала цей будинок.

Зміни обставин, а саме падіння фондового ринку, не надали вагомих підстав для зміни судового наказу щодо розподілу, відповідно до якого колишній дружині було присуджено половину пенсійного інвестиційного рахунка колишнього чоловіка на основі вартості того рахунку на дату, що передує спаду на фондовому ринку. Суд встановив, що у обставинах справи не було ніякого шахрайства, обману або взаємної помилки. Подання неправдивої фінансової звітності є шахрайством на адресу суду, і цей факт може відповідним чином вплинути на рішення суду у процедурі розподілу майна.

I. Цивільні правопорушення (делікти)

Батько не міг подати в суд на матір за умисне заподіяння моральної шкоди на основі твердження, що її надзвичайно обурлива поведінка має на меті зашкодити його відносинам з дітьми. У той час як Закон не перешкоджав батьку подати цей позов, його було визнано неприйнятним як недобросовісний та несумісний із найкращими інтересами дітей.

IV. ВИСНОВКИ

За останній час у федеральних судах (а не в судах штату) розглядалося багато справ. Більшість з них, у тому числі ті, які розглядались у Верховному суді Сполучених Штатів, стосувалися Гаазької конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей. Конфліктні питання певно виникатимуть, як і раніше, оскільки батьки і діти можуть вільно переміщатися через кордони штату та національні кордони. Цей рік був відзначений великою кількістю випадків міжнародного співробітництва, в тому числі щодо зміни місця проживання та викрадення дітей. Питання сімейного права залишаються питанням людського конфлікту. Законодавчі органи і суди, ймовірно, протягом багатьох років намагатимуться встановити та забезпечити належне визначення того, що таке «сім'я», хто такі «батьки», і яке право треба застосовувати.

Елрод Л. Д., Спектор Р. Г. Огляд права у 50 штатах у 2009–2010 рр.: на шляху до уніфікації сімейного права

Анотація. Ця стаття аналізує багато важливих змін у сімейному праві, що мали місце на національному і міжнародному рівнях протягом 2009–2010 рр. Сполучені Штати продовжують ратифікувати Гаазькі Конвенції з сімейного права. У статті досліджуються актуальні справи у кількох тематичних галузях, включаючи договори, аліменти, альтернативне вирішення спорів, допоміжні репродуктивні технології, опіку над дітьми, утримання дітей, розлучення, домашнє насильство, шлюб, визнання батьківства та розподіл майна.

Ключові слова: Гаазька Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей, Гаазька Конвенція про захист дітей, підсудність справ про опіку над дітьми.

Элрод Л. Д., Спектор Р. Г. Обзор права в 50 штатах в 2009–2010 гг: на пути к унификации семейного права

Аннотация. Эта статья анализирует множество важных изменений в семейном праве, имевших место на национальном и международном уровнях в течение 2009–2010 гг. Соединенные Штаты продолжают ратифицировать Гагские Конвенции по семейному праву. В статье исследуются актуальные вопросы в нескольких тематических областях, включая договоры, алименты, альтернативное решение споров, вспомогательные репродуктивные технологии, опеку над детьми, содержание детей, развод, домашнее насилие, брак, признание отцовства и раздел имущества.

Ключевые слова: Гагская Конвенция о гражданско-правовых аспектах международного похищения детей, Гагская Конвенция о защите детей, подсудность дел об опеке над детьми.

Elrod L. D., Spector R. G. Law in 50 States Year in Review: 2009–2010: Working Toward More Uniformity in Laws Relating to Families

Annotation. This article surveys the many important family law developments occurred on the national and international level during the year 2009–2010. The United States is ratifying more family law Hague Conventions. The article surveys current cases in several topic areas including agreements, alimony, alternative dispute resolution, assisted reproduction, child custody, child support, divorce, domestic violence, marriage, paternity and property division.

Key words: Hague Abduction Convention, Hague Protection of Children Convention, child custody jurisdiction.